

MONOGRAPH

SOCIO-ECONOMIC AND MANAGEMENT CONCEPTS

DOI 10.46299/ISG.2021.MONO.ECON.I
ISBN 978-1-63684-341-4
BOSTON (USA) – 2021
ISG-KONF.COM

автоматизація систем управління парком транспорту (TMS); управління складськими роботами й іншими засобами автоматизації складу.

Впровадження цифрових технологій управління і автоматизації бізнес-процесів в логістиці – це новий, обов'язковий і неминучий тренд розвитку та збільшення прибутковості компанії на найближчі п'ять років.

4.4 Соціально-економічний розвиток туризму в Україні

Туризм та соціально-культурний сервіс сьогодні розвиваються швидко та успішно по всьому світу, в тому числі і в Україні. Незважаючи на окремі бар'єри розвитку, країна має всі природні та економічні передумови для розвитку туризму, що в першу чергу характерне для внутрішнього та в'їзного туризму. Тому дослідження питань соціально-економічного розвитку в туристичній сфері та напрямів туристських потоків є актуальним напрямом дослідження. Водночас для визначення туристського потенціалу України важливо мати уявлення про її місце на світовому ринку відповідних послуг.

Україна – дуже приваблива країна з туристичної точки зору. Це пояснюється наявністю на її туристичних дестинаціях різноманітних туристичних ресурсів. Найголовнішими компонентами природно-рекреаційних ресурсів країни є курорти, бальнеологічні рекреації, повітря і кліматичні умови на площах українських лісів та гір. Щодо соціально-економічних туристичних ресурсів, то слід відмітити, що Україна вона має вигідне географічне положення, зручне транспортне сполучення і морські шляхи, достатню кількість працездатного населення, зайнятого в соціально-культурному сервісі та сфері туризму, наявну туристичну інфраструктуру в межах туристичної індустрії. Водночас обслуговування туристів відбувається за міжнародними стандартами, а рівні добробуту та розвитку господарства в країні дозволяють приймати як вітчизняних, так і іноземних гостей на належному рівні.

У зв'язку з наявністю туристично-ресурсного потенціалу соціально-економічний розвиток туризму в Україні характеризується існуванням позитивних, так і негативних ефектів – зростання ВВП, податкових надходжень і надходжень іноземної валюти за рахунок розвитку туризму, зміни на ринку праці, погіршення екологічно-рекреаційного становища, продовольчі труднощі. На думку дослідників, позитивних факторів від розвитку туризму в нашій країні значно більше, ніж породжуваних ним проблем.

Туристична індустрія в Україні на сучасному етапі характеризується розвитком відповідних подій та зростанням більшості показників. Отже, в 2019 році в Україні функціонувало 4664 суб'єкта туристичної діяльності. До цієї цифри входять як юридичні, так і фізичні особи. Це туристичні агенти, туроператори, суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність та інші суб'єкти, що забезпечують функціонування соціально-культурного сервісу та туризму в країні. Зазначений показник на 34,4% більше, ніж в 2017 році та майже на 9,0%, ніж в попередньому 2018. З усіх суб'єктів туристичного бізнесу основну частину займають турагенти – 83,7%. Частка туроператорів практично в 7 разів менше. Це пояснюється тим, що до них відносяться лише юридичні особи. Щодо тенденції зміни їх кількості протягом 2017-2019 р.р., то тут також можна відмітити щорічне зростання. Витрати суб'єктів туристичної діяльності на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту в 2019 році становили 32404332,1 тис. грн. Це на 76,2% більше, ніж в 2017 році та на 42,4% порівняно з попереднім 2018 роком. Аналогічна тенденція спостерігалася з кількістю реалізованих туристичних путівок туроператорами і турагентами. Зростання за 2017-2019 р.р. склало 113,2%. При цьому вартість їх також відповідно зростала. Кількість туроднів за реалізованими туристичними путівками зросла більше, ніж в 1,5 рази. Слід зазначити, що за аналізований період темпи зростання кількості реалізованих туристичних продуктів не надто відрізняються від темпів зростання їх вартості. Це свідчить про лояльну цінову політику вітчизняних туроператорів по відношенню до споживачів. Щорічне зростання вказаних показників говорить про невідпинне зростання кількості туристів протягом аналізованого періоду, які обслуговувалися туроператорами та турагентами (без екскурсантів). Так, за два роки воно склало 220,5%, що у натуральному виразі – становить 6187869 осіб. У відповідності до такого зростання туристів в Україні останнім часом виникає потреба у нарощуванні кількості колективних засобів їх розміщення та харчування. Щорічне зростання кількості таких та інших інфраструктурних об'єктів відбувалося помірними темпами. Наприклад, кількість колективних

засобів розміщування туристів за 2017-2019 р.р. зросла на 29,6% і в 2019 році їх в Україні було вже 5335 од. Основна частина з них – це готелі та аналогічні засоби розміщення (59,3%), інше – це різноманітні оздоровчі заклади, табори праці та відпочинку, громадські засоби транспорту, конгрес-центри, облаштовані житлові місця для відпочинку, площадки для кемпінгу тощо (40,7%). Кількість туристів, що припадає на один колективний засіб розміщення в 2019 році становила 1686 осіб, що в 2,5 рази більше, ніж в 2017 році. Тому і кількість місць у колективних засобах розміщення туристів збільшується. За неофіційними даними таке положення можна в повній мірі віднести і до індивідуальних закладів розміщення туристів.

Переважну частину споживачів туристичного продукту, обслугованих туроператорами та турагентами, складають туристи, що мандрують з метою, відпочинку та гарного проведення дозвілля. Їх питома вага в загальній кількості туристів перевищує 90%. І це цілком логічно з огляду на той факт, що туризм по своїй сутності передбачає наявність у людини вільного часу, проведеного в мандрах із задоволенням, отримуючи фізичну користь та цікаві туристські враження. На відміну від відпочивально-розважального туризму інші цільові види туризму, як правило, викликані об'єктивною необхідністю у людини до поїздки, тому не носять масовий характер. Це лікувальний, діловий, навчальний, спеціалізований туризм та інші. Тому їх масова доля у загальній кількості туристів набагато менше. Наприклад, питома вага ділового туризму трохи більше 5%, а спортивного – не перевищує і 1%. Водночас слід зазначити, що за останні три роки кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами України, по кожному напрямку туризму зросла. Соціально-економічний розвиток туристичної галузі характеризують такі основні показники, як: кількість туристів, обслугованих туроператорами і турагентами України; кількість громадян України, які виїжджали за кордон, але не обслуговувались туроператорами та турагентами України; кількість іноземців, які відвідали Україну, але не обслуговувались турпідприємствами України; обсяги експорту-імпорту туристських послуг тощо.

За 2012-2019 р.р. серед загальної кількості туристів, що обслуговувались туроператорами і турагенствами України, основну питому вагу займають виїзні туристи - 82,0%. Найменша частина – в'їзні туристи (2,9%). На внутрішніх туристів припадає відповідно 15,1%. Ситуація з виїзним туризмом пояснюється декількома причинами. По-перше, більшість українців потребують туристських вражень, не пов'язаних з наявними туристичними ресурсами України. Певна частина достатньо добре вже ознайоmlена з вітчизняними туристичними destинаціями країни або зацікавлена мандрями та новими, екзотичними відчуттями. Водночас, цінова політика та політика якості розвинутих туристичних курортів інших країн має оптимальніше, ніж в Україні, співвідношення «ціна-якість». Слід також відмітити, що часто рівень вітчизняного соціально-культурного сервісу не влаштовує українців з високим або вище середнього рівнем доходу. За більшості цих причин і багато іноземців не бажають відвідувати українські курорти та знакові історичні пам'ятки. Крім того, економіко-політичні події 2014 року та відповідні кризові тенденції в межах країни значним чином вплинули на показник в'їзного та інших видів туризму. Далі, незважаючи на зазначені диспропорції в структурі загальної кількості туристів, тенденція до її зростання має чітко позначений характер, за деяким виключенням. Тобто, молода індустрія туризму в Україні динамічно розвивається, але не такими швидкими темпами, як на деяких туристичних азійських та європейських територіях. На думку авторів, наведена статистична інформація не зовсім відображує реальної картини та має ймовірність відхилення за рахунок показника внутрішнього туризму. Це можна пояснити тим, що даний вид туризму здійснюється в межах країни її громадянами і переміщення туристів не фіксуються державними органами, на відміну від в'їзного та виїзного видів туризму. Але мандрівники при цьому продовжують вважатися туристами. Тобто, реальна кількість внутрішніх туристів та загальна їх кількість в Україні ймовірно більше, особливо сьогодні, в умовах всесвітньої пандемії вірусу COVID-19, коли багато кордонів до зарубіжних країн періодично зачиняються. Тенденція щодо кількості туристів, які не обслуговувались туроператорами та